

CHÀNG M'PÊCH SA LAO VÀ H'BIA

Cha mẹ chàng M'pêch Sa Lao đi bán trái cây, đổi muối, còn cha mẹ H bán muối đổi trái cây. Đi đến giữa đường thì họ gặp nhau. Cha mẹ M'Pêch Sa Lao hỏi:

- Anh chị đi đâu thế?
- Chúng tôi đi bán muối đổi trái cây.
- Còn chúng tôi lại bán trái cây, đổi muối...

Thế là họ kết thân với nhau. Lúc ấy cả hai người vợ đều mang thai, nên họ giao ước:

- Nếu cha mẹ M'pêch Sa Lao sinh con trai thì đặt tên là M'pêch Sa Lao luôn. Nếu cha mẹ H'bia sinh con gái thì đặt tên là H'bia luôn. Nếu H'bia sinh trước thì đánh trống lên, còn M'pêch Sa Lao sinh trước thì đánh chiêng Gong lên.

Ít lâu sau, H'bia ra đời trước. Khi tiếng trống vừa vang lên thì M'pêch Sa Lao ra đời. Cả hai đứa trẻ đều lon nhanh, khỏe mạnh, xinh đẹp... Một hôm, M'pêch Sa Lao rủ M'biu đi thăm H'bia

Đi vào rừng non, rừng non có khúc eo

Một eo đi, một eo níu khó

Một eo đi, một eo đi...

Đi tới đầu rừng, M'pêch Sa Lao hỏi M'biu:

- Chúng mình ăn canh gì bây giờ?
- Ăn canh ba ba đi, ở đằng kia thiếu gì.

Đến suối thấy có nhiều ba ba, M'pêch Sa Lao định bắt nhưng M'biu cản:

- Nó ở thấp quá, có mùi đất ăn không ngon đâu.

Chợt nhìn thấy con ba ba trên ngọn cây bông gòn, M'biu bảo M'pêch Sa Lao:

- Kia kìa, ba ba đó ăn mới ngon.
- Vậy mày lên bắt đi.
- Tao yếu lắm, trèo không được. Vả lại, tao không đẹp sợ bắt ba ba ăn không ngon.

Nghe cũng xuôi tai, M'pêch Sa Lao bèn đóng cọc và leo lên cây. Chàng bắt trói ba ba rồi quẳng xuống đất. Trong lúc đó, M'biu rút hết cọc đóng ở thân cây ra, không cho M'pêch Sa Lao xuống. Thấy lạ quá, chàng hỏi:

- Mày rút cọc ra làm gì thế? Mày không cho tao xuống à?

M'biu hần học nói:

- Đáng đời mày chưa. Ai bảo mày có vợ đẹp, vợ xinh... Mày thả khoen tai ngà voi, khăn đội đầu, áo khố xuống đây thì tao mới đóng cọc cho xuống.

Không biết làm gì hơn, M'pêch Sa Lao đành thả xuống các thứ mà tên xấu bụng đòi. Khi ấy, M'biu mới chịu đóng cọc cho chàng xuống. Lúc chàng xuống, M'biu đưa áo rách khố rách cho M'pêch Sa Lao mặc rồi nói:

- Mày là đày tớ rồi. Đày tớ ời, mày đi kiếm củi đi thôi!

M'biu nói vậy vì nó muốn có than để bơi lên người M'pêch Sa Lao làm cho chàng xấu đi. Khi có củi, M'biu ben đốt lấy than rồi bơi đen khắp người M'pêch Sa Lao. Sau đó, nó nói:

- Đày tớ, đày tớ! Bây giờ mày ngồi trên đầu voi hay trên bành voi?

- Tội nghiệp tôi, thưa chủ. Tôi phải ngồi sau rồi

Thế là M'pêch Sa Lao ngồi ở bành voi, M'biu ngồi ở đầu voi rồi hai đứa tiếp tục đi. Đến gần rẫy của H'Bia, M'biu nói:

- Đày tớ ời, đày ớ. Mày thổi kèn đi.

- Tôi không biết thổi đâu chủ ạ.

Rồi M'biu tự thổi kèn. Nhưng nó thổi dở quá nên chị em H'Bia nghe xong bèn chế nhạo thậm tệ, M'biu nói với M'pêch Sa Lao:

- Mày có nghe gì không? Người ta khen tao đó. Bây giờ đến lượt mày thổi xem nào.

M'pêch Sa Lao cầm kèn và thổi. Chàng thổi êm ái như lá cây đung đưa nhẹ như lá tre rụng. Chị em H'Bia nghe xong bèn khen:

- Đó mới là người biết thổi kèn.

Song M'Biu lại nói khác:

- Mày có nghe người ta chửi mày không đấy.
- Tôi đã nói rồi, chủ ạ. Tôi không biết thổi kèn đâu.

Vào đến đầu rẫy nhà H'Bia, M'Biu nói:

- Đày tớ ơi, đày tớ! Mày ở đây giữ voi, coi chừng voi ăn lúa của ông bà già vợ tao nghe không. Nếu voi ăn lúa tao sẽ chém mày.

- Tội nghiệp tôi, thưa chủ!

Dặn M'pêch Sa Lao xong, M'Biu đến chòi hỏi:

- Chòi có kiêng gì không, mẹ cha?
- Tao thấy mày rồi, M'Biu ạ. Mày vào đây đợi, tao đi lấy cơm Bake, nếp, trứng gà cho mà ăn.

Khi về nhà, họ lấy một ít phân gà, phân heo, phân voi rồi mang đến cho M'Biu ăn, M'Biu cũng ăn và khi ăn no, nó lại được một ít phân voi mang về. Đến chỗ M'pêch Sa Lao, nó hỏi:

- Voi có ăn lúa ông bà già vợ tao không? Rồi nó khoe: Cho mày xem này, ông bà già vợ tao cho tao thuốc phân voi con này. Thôi, bây giờ mày đi ăn cơm, nhưng tới chòi mày đừng vào nhé, sợ làm bẩn nhà người ta mất thôi.

M'pêch Sa Lao đến bên chòi hỏi:

- Chòi có kiêng kỵ gì không hở chị em?
- Ôi, sao anh lại thay hình đổi dạng như thế.
- Tui thân tôi lắm mấy chị ơi. Mấy chị nhìn coi, nếu M'Biu biết thì nó chém tôi ngay.

Chị em H'Bia đưa chàng ra suối tắm, đưa áo khó để mặc rồi cho ăn uống no say. Trước khi M'pêch Sa Lao về, họ lấy than bôi chàng thật đen vì sợ M'Biu biết sẽ chém chàng. Về đến chỗ M'Biu, nó nói ngay:

- Mày làm gì mà lâu vậy hở đày tớ. Mày làm bẩn nhà vợ tao là tao chém mày đó.
- Tội nghiệp tôi, người ta tìm phân heo, phân gà cho tôi ăn biết bao lâu.

- Thật như vậy hả mày?

Sau đó, hai người vào rầy H'Bia. M'Biu thối kèn liền bị H'Bia chửi. Nhưng nó lại nói với M'pêch Sa Lao rằng:

- Mày có nghe người ta khen tao không? Bây giờ mày thối đi.

M'pêch Sa Lao thối kèn và được H'Bia khen, M'Biu tức giận nói:

- Mày không nghe người ta chửi mày đó à?

Khi thấy H'Bia đang bỏ củi trước chòi, M'Biu xuống voi và nói với nàng rằng:

- Vào lấy cơm canh ra ăn đi.

- Mày thì ăn một mình, đớp một mình thôi.

M'Biu lại nói:

- Thế có đồng ý lấy đày tớ của tôi không? Tôi chặt đầu nó đây.

- Thôi đi, mày có đày tớ thì mày giữ lấy.

Sau đó, M'Biu về buôn của mình để lấy rượu đi cưới H'Bia. Trong khi đó M'pêch Sa Lao dặn H'Bia:

- Em ưng M'Biu nhé. Em đừng từ chối. Nếu em từ chối thì tôi không sống được đâu. Rồi chúng mình sẽ thành vợ chồng sau.

Khi M'Biu quay trở lại nhà H'Bia, nó hỏi M'pêch Sa Lao:

- Mày có ưng H'Bia không?

M'pêch Sa Lao không nói gì và bỏ đi cột voi. Đến tối, M'Biu không cho chàng ngủ trong nhà vì sợ bản nhà ông bà già vợ nó. Thế là, M'pêch Sa Lao đành phải ngủ trên bành voi. Hôm sau, M'Biu làm đám cưới với H'Bia. Trước khi vào tiệc cưới, H'Bia lấy gan heo và nước rượu đầu tiên đem cho M'pêch Sa Lao. Cưới xong, H'Bia đặt bó tranh vào chỗ M'Biu đang ngủ, rồi nàng đi ngủ với M'pêch Sa Lao trên bành voi. Đêm nào nàng cũng làm vậy.

Ít lâu sau, M'Biu nói với M'pêch Sa Lao:

- Đày tớ ơi, đày tớ! Chúng ta không cùng cha mẹ, chúng ta cùng đi đánh người thuốc cá nhé.

Sau đó M'Biu đi thả trâu ở trước cửa nhà người ta rồi rủ dân làng cùng đi. Nhưng chỉ có những người già cùng đi thôi. M'Biu lại kêu H'Bia chuẩn bị đồ đạc để cùng đi với hắn, nhưng nàng từ chối:

- Tôi không đi đâu, chỉ có cha mẹ đi thôi.
- Thế cô thích đày tớ của tôi đi không? Tôi chặt đầu nó đây.
- Người ta không thả heo thả gà đâu.

M'Biu đáp “Vậy hả?” rồi lên đường đi luyện voi. Tất cả người già trong buôn đều đi theo hắn. Tới cửa rừng mọi người nghỉ lại. M'Biu chợt thấy voi của người ta bỏ lại bèn bắt đi. Sau đó, nó rủ ông bà già vợ về buôn làm lễ cúng voi. Nhưng hai ngày sau, ba ngày sau thì voi chết queo. Thấy vậy, M'Biu tự nhủ “Đúng là bùa luyện tới rồi!”. Sau đó, nó hỏi M'pênh Sa Lao:

- Mày đừng ngồi như vậy, còn cha mẹ phải đi đánh người thuốc cá hả?
- Tội nghiệp tôi, thưa chủ!

M'Biu lại nói với H'Bia:

- Tôi lại hỏi câu này. Có ưng thằng đày tớ của tôi không? Tôi chặt đầu nó đây.
- Vậy hả?

Trong khi đó M'pênh Sa Lao đang đi tới chỗ luyện voi. Đến giữa đường thì H'Bia đón gặp rồi tắm giúp cho chàng sạch hết than. Nàng đưa khố áo cho chàng ăn mặc thật đẹp. Khi đến chỗ những người luyện voi, M'pênh Sa Lao bèn đi qua bảy vòng rào vào chỗ người ta nhốt voi tốt. chàng mở được tất cả các cửa. Sau đó lấy bùa ngải vào trong nhà, lấy Kreo rvech dất hai chú voi con đẹp nhất. Để làm mất dấu vết chàng lấy mạng nhện rải lên các dấu chân voi. Xong xuôi đâu đó, chàng trở về với những người luyện voi và nói:

- Tất cả anh em đi khỏi nơi này thôi. Chúng ta tìm chỗ khác để luyện voi tốt hơn.

Đến chỗ mới, mọi người lại nung than bôi đen người M'pênh Sa Lao. Chàng dặn:

- Anh em đừng nói tôi ở đây nhé. Nếu M'Biu biết nó sẽ chém đầu tôi. Anh em cứ nói là không thấy tôi đâu cả.

Trong khi đó ở buôn, M'Biu lại bảo dân làng đi thuốc cá chỉ có những người già đi. M'Biu lại còn bảo H'Bia chuẩn bị đồ để cùng đi nhưng nàng từ chối:

- Tôi không đi.
- H'Bia có thích đày tớ của tôi không?
- Không phải tôi thích.

Sau đó, M'Biu cùng với tất cả những người già cưỡi voi đi tới chỗ thuốc cá. Nhưng họ không thấy tôm, cua, cá đâu cả vì M'pênh Sa Lao đã nhốt chúng vào trong hang rồi. Chàng sợ chúng phải chết ... Không thuốc cá được M'Biu nói với cha mẹ vợ:

- Cha mẹ ở đây nhé, tôi đi bắn bò rừng đây.

Nhưng thực ra M'Biu không muốn săn bắn gì cả. Nó chỉ bắn chết một con chim mới để rồi bẻ cây chồng lên thật cao. Sau đó nó trở về, ông bà già vợ hỏi:

- Có bắn được con gì không?
- Có chứ! Tôi chắt thành một đồng với lá cây cao như gò mối ở đằng kia kia.

Mọi người mừng lắm kéo nhau tới chỗ M'Biu chỉ, nhưng chỉ thấy một con chim nhỏ xíu. Thấy vậy, cha mẹ vợ trách móc M'Biu rất nhiều. Sau đó, mọi người bèn trở về buôn.

Trong khi đó, M'pênh Sa Lao đi thuốc cá cùng với 50 người con gái, 50 người con trai. Mọi người thuốc được rất nhiều cá, bắn được rất nhiều chim. Ngày nào M'pênh Sa Lao cũng cùng H'Bia đi bắt cá. Chàng thì bắt nàng thì xỏ vào dây ... Một hôm, không thấy M'pênh Sa Lao tới, H'Bia khóc nức nở. Nhưng lúc ấy M'pênh Sa Lao về nhà mách cha:

- Cha ơi! M'Biu nó muốn giết con, nó muốn giành vợ của con.
- Không sao đâu! Con mang gươm, khăn khổ ra đây rồi cha sẽ giúp phép cho con thu nhỏ lại để núp được vào chỗ kín. Khi thấy M'Biu ngủ thì con ra giết nó.

Nghe lời cha, M'pênh Sa Lao về gặp H'Bia, thấy snangf khóc bèn hỏi:

- Có chuyện gì mà em khóc thế?

Vì M'pênh Sa Lao mặc áo khổ mới quần khăn mới nên H'Bia không nhận ra chàng, nàng đáp:

- Tôi đi tìm M'pênh Sa Lao.

- Không cần tìm đâu! Hãy nấu cá của tôi rồi ăn.

H'Bia càng khóc to hơn. Thấy vậy, M'pênh Sa Lao phải nói thật:

- Tôi là M'pênh Sa Lao đây mà, em có ưng làm vợ tôi không?

Nhận ra người mình yêu, H'Bia mừng rỡ vô cùng. M'pênh Sa Lao dặn:

- H'Bia ơi! Nếu M'Biu hỏi tôi đâu thì em nói đã giết tôi và quăng xá tôi xuống nước rồi. Bây giờ tôi thu nhỏ người lại rồi em quăng tôi lên thanh ngang trên bếp nhé ...

Khi M'Biu về nhà liền hỏi H'Bia:

- Có thấy đày tớ của tôi đâu không?

- Tôi chém nó rồi.

-Ồ, đáng đời nó!

Sau đó, H'Bia ngồi quay xa, còn M'Biu lăn ra ngủ. Nó ngáy rất to. Lúc ấy, M'pênh Sa Lao cạo vào cây thanh ngang trên bếp thành tiếng kêu “Kruk, Kruk ...”. M'Biu giật mình hỏi:

- Cái gì vậy H'Bia ?

- Ngủ đi thôi, tiếng chuột kêu đó.

M'pênh Sa Lao làm như vậy ba lần thì biết là M'Bia đã ngủ say. Chàng nhảy xuống chém. M'Biu đứt đầu, ăn cơm úp, đổ cơm gùi. Sau đó, M'pênh Sa Lao cưới H'Bia và họ sống với nhau rất hạnh phúc.

(Người kể: Y Kroih Kpor, buôn Broih Đak Đro, xã dak Gân, huyện Đak Mil, tỉnh Đak Lak)